

HARJOITUKSET ILMASTONMUUTOS JA PAKOLAISUUS -VALOKUVANÄYTTELYN KÄSITTELYYN

Päivitetty 5/2020

SISÄLLYS

Harjoitukset on suunniteltu toteutettavaksi Ilmastonmuutos ja pakolaisuus -näyttelyn yhteydessä. Valokuvanäyttely on nähtävissä digitaalisena tai tilattavissa kouluille postikulujen hinnalla 2-3 viikoksi. Lisätiedot löytyvät: pakolaisapu.fi/koulut

Tietovisa: ohjeet	3
Tietovisa.....	4
Tietovisa: vastaukset.....	5
Valitse kuva	7

Materiaalin ja valokuvanäyttelyn kuvat: Outi Neuvonen

Tämä julkaisu on tuotettu Euroopan unionin rahoitustuella. Tämän julkaisun sisällöstä vastaa tuensaaja, eikä sen voida missään olosuhteissa katsoa heijastavan Euroopan unionin kantaa.

TIETOVISA: OHJEET

Tavoite: Ilmastonmuutos ja pakolaisuus -valokuvanäyttelyn tavoitteena on tutustuttaa oppilaat ilmastonmuutokseen vaikutuksiin ihmisten elämässä Ugandan pakolaisasutusalueilla. Näyttely herättää ajatuksia yksilöiden kokemuksista ja avaa globaaleja syy- ja seuraussuhteita. Tietovisan kautta on mahdollista käsitellä ja syventää ja valokuvanäyttelyn esiin tuomia teemoja.

Kenelle: Yläkouluikäiset, toisen asteen opiskelijat, (alakoululaiset, ks. vinkki alakouluihin)

Tarvitset: Tietovisalomakkeet tulostettuina (s. 4) jokaiselle oppilaalle tai ryhmälle (tulostettava tietovisa seuraavalla sivulla)

Kesto: 20min (+valokuvanäyttelyyn tutustuminen)

Ohjeet:

1. Anna oppilaille riittävästi aikaa tutustua valokuvanäyttelyyn. Kehota heitä lukemaan myös kuvatestit huolellisesti. Kerro, että valokuvanäyttelyn jälkeen on vuorossa tietovisa näyttelyn aiheista.
2. Jaa jokaiselle oppilaalle tai ryhmälle tietovisalomake ja anna heille esimerkiksi 5-10 minuuttia aikaa vastata kysymyksiin.
3. Käykää vastaukset yhdessä läpi ohessa olevien oikeiden vastausten avulla. Voit kertoa vastauksen lisäksi hieman lisätietoa.
4. Keskustelu lopuksi yleisesti näyttelyn herättämistä ajatuksista esimerkiksi alla olevien kysymysten avulla. Voit myös tehdä ”valitse kuva” -harjoituksen tietovisan jälkeen ja antaa sitä kautta oppilaille mahdollisuuden reflektoida syvemmin kuvien herättämiä ajatuksia.
  - Millaisia ajatuksia näyttely herätti? Mitä näyttelystä jäi päällimmäisenä mieleen?
  - Tekikö joku kuva sinuun erityisen vaikutuksen? Miksi?
  - Mitä mieltä olet siitä, että ihmiset pakolaisasutusalueella joutuvat etsimään sopeutumiskeinoja?
  - Miten ilmastonmuutokseen sopeutuminen eroaa Suomessa ja Ugandassa? Mikä on yhteistä?

Vinkki alakouluihin: Valitse vain osa kysymyksistä (esim. 2, 4, 6 ja 7) ja/tai kysy kysymykset suullisesti. Tietovisan voit toteuttaa myös esim. hausalla Kahoot-alustalla (kahoot.it).

TIETOVISA

1. Milloin Ugandan vanhin pakolaisasutusalue Nakivale on perustettu?

- a) Vuonna 1960
- b) Vuonna 1980
- c) Vuonna 2000

2. Mitä energiamuotoa pakolaisasutusalueilla mm. hyödynnetään?

- a) Tuulivoimaa
- b) Vesivoimaa
- c) Aurinkoenergiaa

3. Ugandassa ja myös pakolaisasutusalueilla kärsitään pahasta deforestraatiosta. Mitä seuraavista sillä tarkoitetaan?

- a) Ugandan metsäpinta-ala pienenee nopeasti
- b) Ugandassa istutetaan paljon uutta metsää
- c) Ugandassa metsäalueita ei hyödynnetä virkistyskäyttöön

4. Miksi pakolaislasten koulunkäynti on välillä keskeytynyt?

- a) Ruokapulan
- b) Tulvien
- c) Sairauksien

5. Miksi sairastuminen pakolaisasutusalueella voi olla vaarallista?

- a) Pakolaisasutusalueella ei ole lääkäreitä
- b) Pakolaisasutusalueen ihmisillä ei ole tietoa sairauksista
- c) Pakolaisasutusalueella ei ole riittävästi lääkkeitä saatavilla

6. Millaisia haasteita kuivuus, epäsäännölliset myrskyt ja rankkasateet aiheuttavat pakolaisille?

- a) Talot eivät kestä säävaihteluita
- b) Maanviljely vaikeutuu
- c) Ulkoilu on vaarallista

7. Millaisia toimenpiteitä pakolaisasutusalueilla on mm. tehty ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi?

- a) Puidenhakkuuta on rajoitettu
- b) Veden kulutusta on säännöstelty
- c) Kalastus on kielletty

8. Miksi moni pakolainen jää pysyvästi asumaan Ugandan pakolaisasutusalueille?

- a) Olosuhteet viljelyyn ovat suotuisat
- b) Pakolaiset saavat runsaasti taloudellista tukea
- c) Alueilla vallitsee rauha

TIETOVISA: VASTAUKSET

1. Milloin Ugandan vanhin pakolaisasutusalue Nakivale on perustettu?

Vastaus: a) Vuonna 1960

Lisätietoa: Ugandan vanhin pakolaisasutusalue Nakivale perustettiin vuonna 1960 maan eteläosaan, joten Uganda on ottanut pakolaisia vastaan jo 60 vuoden ajan. 2019 vastaanottokeskukseen saapui viikossa 200–300 ihmistä, vaikka vastaanottokeskuksen kapasiteetti on vain 600 ihmistä. (kuva 2)

2. Mitä energiamuotoa pakolaisasutusalueilla mm. hyödynnetään?

Vastaus: c) Aurinkoenergiaa

Lisätietoa: Pakolaisten itse rakentamissaan kodeissa ei ole sähköjä tai vesipisteitä, mutta aurinkoenergia antaa paneelin omistajalle mahdollisuuden parempaan elintasoon sähkön kautta. Kaikilla ei suinkaan aurinkopaneeleita silti ole. (kuva 3)

3. Ugandassa ja myös pakolaisasutusalueilla kärsitään pahasta deforestraatiosta. Mitä seuraavista sillä tarkoitetaan?

Vastaus: a) Ugandan metsäpinta-ala pienenee nopeasti

Lisätietoa: Uganda on kärsinyt deforestraatiosta eli metsäpinta-alan pienenemisestä lyhyessä ajassa. Metsää on jouduttu hakkaamaan, sillä väkiluku Ugandassa on kasvanut nopeasti. Resurssien hupenemiseen on osaltaan vaikuttanut se, että Uganda on vastaanottanut valtavan määrän pakolaisia, vaikka se onkin kehittyvä maa. (kuvat 4 ja 13).

4. Miksi pakolaislasten koulunkäynti on välillä keskeytynyt?

Vastaus: b) Tulvien

Lisätietoa: Rankkasateet ovat haitanneet lasten koulunkäyntiä, kun luokkahuoneet ovat tulvineet. Tällöin opetus on täytynyt keskeyttää. (kuva 5)

5. Miksi sairastuminen pakolaisasutusalueella voi olla vaarallista?

Vastaus: c) Pakolaisasutusalueella ei ole riittävästi lääkkeitä saatavilla

Lisätietoa: Pakolaisasutusalueille on lääkäriasemia, lääkäreitä ja apteekkeja, mutta lääkkeitä on vain rajatusti saatavilla, eikä niitä riitä kaikille. Lääkevalikoima on myös rajallinen, joten kaikkia lääkkeitä ei ole saatavilla. (kuvat 8 ja 12)

6. Millaisia haasteita kuivuus, epäsäännölliset myrskyt ja rankkasateet aiheuttavat pakolaisille?

Vastaus: b) Maanviljely vaikeutuu

Lisätietoa: Suurin sääolosuhteiden muutoksista johtuva haaste pakolaisasutusalueilla on viljelyn vaikeutuminen. Sadekausia ja kuivia kausia ei pystytä enää ennakoimaan, kuivuus verottaa viljelmiä ja rankkasateet voivat pilata sadon. Tämän seurauksena myös ruoasta on pulaa ja ravitsemus on monella yksipuolinen. (kuva 6)

7. Millaisia toimenpiteitä pakolaisasutusalueilla on mm. tehty ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi?

Vastaus: a) Puidenhakkuuta on rajoitettu

Lisätietoa: Asukkaita kannustetaan luonnonsuojeluun, uusien puiden istuttamiseen sekä hiiltä ekologisempien puubrikettien käyttöön. Ugandan pakolaisasioita hoitava pääministerin kanslia on sitoutunut lukuisiin ilmastopöytäsohjelmiin ja rajoittanut puiden hakkuun sademetsässä yhteen päivään viikossa. (kuva 13)

8. Miksi moni pakolainen jää pysyvästi asumaan Ugandan pakolaisasutusalueille?

Vastaus: c) Alueilla vallitsee rauha

Lisätietoa: Vaikka moni pakolainen kaipaa kotiaan, he jäävät silti pitkäksi aikaa tai pysyvästi pakolaisasutusalueelle. Pakolaisasutusalueilla on monia ongelmia, kuten krooninen puute, taudit ja arvaamaton ilmasto, mutta rauha on monille kaikkein tärkeintä. (kuva 20)

VALITSE KUVA

Tavoite: Ilmastonmuutos ja pakolaisuus -valokuvanäyttelyn tavoitteena on tutustuttaa oppilaat ilmastonmuutokseen vaikutuksiin ihmisten elämässä Ugandan pakolaisasutusalueilla. Näyttely herättää ajatuksia yksilöiden kokemuksista ja avaa globaaleja syy- ja seuraussuhteita. Valitse kuva -harjoituksen kautta voidaan syventyä yksittäisiin kuviin sekä kehittää kriittisen ajattelun taitoja ja empatiakykyä.

Kenelle: Yläkouluikäiset, toisen asteen opiskelijat, (alakoululaiset, eritt. vaihtoehto a)

Tarvitset: Kyniä ja paperia

Kesto: 15–45min (+valokuvanäyttelyyn tutustuminen)

Ohjeet:

a) Lyhyt versio

1. Pyydä oppilaita tutustumaan valokuvanäyttelyyn.
2. Pyydä heitä valitsemaan kuva, joka oli vaikuttavin tai jäi parhaiten mieleen.
3. Kehota heitä pohtimaan, mikä kuvassa teki vaikutuksen ja mikä kuvasta jäi päällimmäisenä mieleen.
4. Jaa lopuksi oppilaille paperia tai post-it-laput. Pyydä jokaista kirjoittamaan tai piirtämään, mitä he haluaisivat sanoa kuvan henkilölle/henkilöille. Voit antaa oppilaille vapauden valita, tahtovatko he piirtää vai kirjoittaa tai voit päättää tämän ennalta käsin.
5. Keskustelkaa kuvien herättämistä ajatuksista pienryhmissä tai yhdessä koko ryhmän kesken.
6. Lopuksi kootkaa halutessanne ajatukset tai piirrookset seinälle.

b) Pitkä versio

1. Pyydä oppilaita tutustumaan valokuvanäyttelyyn ja valitsemaan kuva, joka on vaikuttavin tai jäi parhaiten mieleen. Voit pyytää heitä esim. ottamaan valokuvan vaikuttavimmasta kuvasta.
2. Jaa oppilaat ryhmiin ja pyydä heitä kertomaan toisilleen, mitkä kuvat he valitsivat.
3. Kerro ryhmille, että heidän tulisi nyt valita ryhmän kuvista yksi tarkemman analyysin kohteeksi.
4. Anna ryhmälle aikaa keskustella ja analysoida kuvaa (esim. 20min). Ryhmät voivat vastata esim. seuraaviin kysymyksiin:
  - Mitä kuvassa on? Mitä jää kuvan ulkopuolelle?
  - Millainen tunnelma kuvassa on? Mikä sen aiheuttaa?
  - Mitä on tapahtunut juuri ennen kuvan ottamista? Mitä tapahtuu heti kuvan ottamisen jälkeen?
  - Onko sinun elämässäsi jotain samaa kuin tuossa kuvassa? Mitä?

- Millaisia haaveita kuvan henkilöillä voisi olla? Onko sinulla samanlaisia haaveita?
  - Voitko oppia jotain tästä kuvasta? Mitä?
  - Mitä haluaisitte sanoa kuvan henkilölle/henkilöille? Kirjoittakaa viestinne ylös.
5. Pyydä ryhmiä vuorotellen esittelemään valitsemansa kuvat ja analyysin pääkohdat.
  6. Viestit kuvan henkilöille voidaan lukea ryhmäesittelyjen yhteydessä tai lopuksi, kun kaikki ryhmät ovat esitelleet kuvansa.